

הלולב – כ'שפיץ חב"ד'...

הלולביות' בליובאוויטש כאידיאל חינוכי

הרב יחזקאל סופר

ה'אחדות' שנשתלשה...

ידוע שתוכנה של מצוות נטילת 'ארבעת המינים' הוא איחודם של כל סוגי היהודים על מעלותיהם וחסרונותיהם, באופן שהם משלימים זה את זה למירקם מושלם, כמבואר במדרש:

ילקוט שמעוני ויקרא - פרק כג - רמז תרנא

דבר אחר פרי עץ הדר אלו ישראל. מה אתרוג זה יש בו ריח ויש בו אוכל. כך ישראל יש בהן בני אדם שהן בעלי תורה ובעלי מעשים טובים. **כפות תמרים** אלו ישראל. מה תמרה זו יש בה אוכל ואין בה ריח. **כך ישראל יש בהן בעלי תורה ואין בהן מעשים [טובים]** וענף עץ עבות אלו ישראל. מה הדס הזה יש בו ריח ואין בו אוכל. הך ישראל יש בהם בני אדם שיש בידיהם מעשים טובים ואין בהן תורה. וערבי נחל אלו ישראל, מה ערבה זו אין בה [לא] טעם ולא ריח, כך ישראל יש בהן בני אדם שאינם לא בעלי תורה ולא בעלי מעשים, אמר הקדוש ברוך הוא לאבדן אי אפשר אלא יעשו כולן אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו, לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם ולקחתם לכם.

אף שעיקרון 'אחדות ישראל' כבר בא לידי ביטוי קודם חג הסוכות, אם ב'ראש השנה', בו מתאחדים כל עם ישראל בהכתרתו של בורא העולם ובקבלת עול מלכות עליהם, וכמרומו בפרשה שקורין תמיד קודם ראש השנה: "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם" ומקובל מרבתינו נשיאינו עד לבעש"ט, שתיבת "היום" שבפסוק זה רומזת ל'יומא דדינא רבה' הוא ראש השנה. אם ב'יום הכיפורים' בו מתאחדים כל סוגי היהודים בהתייצבותם ל'כל נדרי' או 'נעילה', עד ש'אנו מתירין להתפלל עם העבריינים'.

מדוע א"כ נדרש שוב חג-מיוחד, לבטא בשלישית אותו עיקרון?

מבאר הרבי: במושג ה'אחדות' ישנן כמה דרגות, ישנה 'אחדות' ברמה המופשטת ביותר, בה אין ה'פרטים' ניכרים כלל כשלעצמם, כמו מיליארדי ה'טיפות' שבאוקיינוס, שהפכו ל'אחדות אחת'.

כך ב'ראש השנה', מאחר שכולם 'מתבטלים בהשתחוואה' אל מול האין סוף האלוקי של המלך, מלכו של עולם, הרי 'קמיה' הפכו כולם להיות 'כלא חשיב', יישותו של ה'פרט' התמזגה בתוך אומה המכתירה את מלכה.

לכן בראש השנה אין מתעסקים ב'חשבונאות חטאי-הפרט' ובבקשת כפרה-אישית, כי הכל מרוכזים ב'מלוך על העולם כולו בכבודך'

אבל ב'יום הכיפורים', ישנם כבר 'פרטים', כל אחד ו'חבילת-חטאיו' שגם הם 'מפורטים', כשהאינטרס האישי של כל אחד הוא לזכות ב'כפרה' והזדככות, אך למרות ההתפרטות, ישנה אוירה של 'אחדות כל היהודים', המבוססת על 'שיוויון-מוחלט' של כל ישראל, עקב התגלות ה'יחידה שבנפש' ביום כפור, ברובד ה'יחידה' כל ישראל שווי ממש, הוי אומר ה'פרטים ניכרים', אבל התבטלו 'הבדלי-המעמדות'.

כמו בעת מלחמה כאשר כולם עסוקים ב'עצם-החיים' וההישרדות, אזי לא ניכר הבדל בין שר לפועל פשוט, בין מלומד לאיש בער, כולם מלוכדים בשאיפת החיים...

לא כן לאחר חלוף יום הכיפורים והכל חוזרים לחיי השיגרה, כאשר לא רק הפרטים ניכרים, אלא גם הבדלי המעמדות חוזרים להתבלט, כולל הפערים בין למדן לאיש חסד ובין עם הארץ ללמדן, או בין פורק-העול לבין החרדי...

עתה הגיע זמנה של ה'אחדות' בשיאה לדרגה השלישית, להרגיש את הערבות-ההדדית למרות ההבדלים הבולטים, מתוך הבנת ההשלמה של חסרונו של האחד על ידי מעלתו של השני, זוהי

**'אחדות של אורגאניזם' למרות ריבוי 'איברים-שונים', זהו החידוש
באחדות 'ארבעת-המינים' בחג הסוכות שנשתלשה.**

וכמעשה בסעדיה והפוליטרוק

בתש"ח כיתרו כמה גדודים של הפלמ"ח את העיר עזה, אבל
המצרים גילו אותם בטרם ההסתערות והחלו להמטיר עליהם
ארטילריה.

במצב כזה אסור ללוחמים להישאר נייחים, כדי שלא ייפגעו,
והמפקדים הורו להם לזנק קדימה ולהסתער על היעד, אבל
הלוחמים שרובם היו 'עולים חדשים' ללא נסיון קרבי, דבקו
לאדמה ופחדו להסתער מול הפגזים...

אזי הופיע בני מהרש"ק ה'פוליטרוק'¹ של הפלמ"ח והחל להטיף
להם 'ציונות' באומרו: דעו לכם לוחמים, שכל גורל המדינה
החדשה תלוי בנצחונכם בקרב על עזה, קומו, התעוררו ונצילה
את המולדת, אחריי חיילים!... אך החבר'ה נשארו צמודים
לקרקע בחיל ורעדה...

לפתע הזדקף סעדיה אחד החיילים, עולה חדש מתימן ופנה
לחבריו במבטא תימני: ממה אתם חוששים? מעתיד משפחתכם?
לעזאזל האשה! לעזאזל הילדים! העיקר 'המולדת'! – קדימה!
רוצו אחריי! וראה זה פלא, קריאתו 'חשמלה' את כל הגדוד
שהסתער בעקבותיו וכבש את היעד בסערה.

בני מהרש"ק רשם לעצמו על פנקסו: להעניק צל"ש לסעדיה
כלוחם מצטיין.

למחרת הכיבוש, התגלתה תופעה מכוערת שחיילים רבים פשטו
ידם ב'ביזה', דבר שלא תאם לאתיקה המוסרית של צה"ל,
הפוליטרוק מהרש"ק החליט לערוך לבוזזים משפט-שדה
ולהענישם קשות, אך כשהוכנס ללשכתו הבוזז הראשון, התברר
שזה... סעדיה... שבזז כעשר שמיכות והחביאן באהלו.

- סעדיה? פונה אליו מהרש"ק – אכזבתני! רציתי להעניק לך
צל"ש על עוז רוחך ועתה הלא תיבוש? מדוע שלחת ידך
ב'ביזה'?

- 'המפקד'! – עונה לו סעדיה – מה לעשות? יש אשה יש
ילדים...

**בראש השנה ויום הכיפורים 'שעת חירום' היא, אז מתנוצצת אצל כל
יהודי נקודת-הנשמה, הגורמת ל'אחדות', אבל בהגיע חג הסוכות**

¹ הקצין הממונה על החינוך האידיאולוגי של החיילים.

וחוזרים לשיגרה, עתה יש 'לחדש' את המסר אודות אחדות כל המינים שבישראל, למרות הדירוג ברמתם-הרוחנית, כמבואר במדרש...

ה'לולב' – מודל להערצה?

דירוג זה המסמל את ה'פער' בין סוגי היהודים, מעורר תמיהה רבתי, שהרי לפי סולם המעלות הלזה, מן הראוי היה לברך על ה'אתרוג' כליל-המעלות?

ה'לולב', לא רק שאיננו הראשון במעלה, אלא גרוע יותר מה'ערבה', אף שגם בה אין מעשים טובים, הרי זה בגלל שאין בה 'תורה' שתלמדנו המותר והאסור,

אבל ה'לולב' הרי יש בו תורה' ולמרות זאת 'אין בו מעשים טובים', על שכמותו נאמר: "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי" [אם הנך לומד שלא על מנת לעשות]...

מדוע אם כן, כאשר נוטלים את ארבעת המינים, אנו מזכירין בברכה: אקב"ו על נטילת לולב? כאילו הוא החשוב ביותר מכל המינים!?

אמנם אדה"ז בשולחן ערוך שלו² מנמק מה שמברכין על הלולב דווקא מפני שהוא גבוה מכולן, כמבואר בגמרא:

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף לז/ב

אמר ליה רבי ירמיה לרבי זריקא מאי טעם לא מברכין אלא על נטילת לולב? הואיל וגבוה מכולן. ולגבהיה לאתרוג ולבריך? אמר ליה: הואיל ובמינו גבוה מכולן.

ברם, נימוק טכני זה איננו מספק ברובד-הדרושי, שהרי עצם זה שהקב"ה בראו גבוה מכולן בגשמיות, משקף בוודאי את 'גבהותו הרוחנית', מהי א"כ מעלתו ה'גבוהה' של טיפוס שעל אף שיש בו תורה' עכ"ז 'אין בו מעשים טובים'?

אין זאת אלא שכנראה, על פי פנימיות התורה, ישנה 'מעלה' – עליונה' דווקא ב'לולב' יותר מכל שאר המינים ועלינו לברר מהי?

² ס' תרנא הי"ז.

משמעות 'יש בו' או 'אין בו'

ויוכן בהקדם תוכן הביטוי 'אין בו', לפי המשמעות-החדשה שמעניק לו הרבי:

'אין בו מעשים טובים' אין הכוונה למי שאיננו עושה שום מצוות, שהרי 'כל האומר אין לי אלא תורה - אפילו תורה אין לו',³ עד שאפילו יהודי ברמת 'ערבה', לא יתכן שאיננו עושה אף מצווה,⁴ אלא הכוונה שערך-המעשים איננו חדור באישיותו, להיות 'להוט' אחרי 'מעשים טובים', אלא עשייתו את המצוות היא עד כמה שמחוייב הוא על פי שולחן ערוך, אבל איננו מתמסר לרדוף אחרי 'מעשים טובים', מפני שכל כולו להוט וחדור בהתמסרות ללימוד ה'תורה' וזאת הכוונה 'יש בו תורה', שהיא חדורה באישיותו!

ע"ד הפיוט הידוע: "אבינו מלכנו חננו ועננו כי אין בנו מעשים" האמנם מותר לשקר לפניו יתברך?.. וכי יש יהודי שאין בו שום 'מעשים'? אילו היינו אומרים: "כי יש בנו עבירות" ניחא, אבל כיצד יתכן להצהיר ש'אין בנו מעשים', הרי 'אפילו ריקנין שבך מלאים מצוות כרימון'⁵!

אלא כנ"ל, "אין לנו מעשים" לא נאמר, אלא "אין בנו מעשים", כי גם מה שאנו עושים מצוות, אין המצוות חדרות באישיותנו ועל כך אנו בוכים לפניו...

נמצא שה'לולב' מייצג את 'בן-התורה' שכל מציאות מלאה וממולאת ביגיעת התורה וואילו קו-המעשה, איננו בתחום התמסרותו, כי אם רק מה שנדרש כדי 'לצאת ידי חובה', הרי שדווקא הוא 'מיוחד עם הקב"ה' בתכלית הייחוד, באופן של 'כולא חד', יותר מייחודו של ה'הדס'.

ה'הדס' מייצג טיפוס הפוך ש'יש בו מעשים טובים', הוא חדור כולו בתשוקת-העשייה והחסד, כולל יציאה ל'מבצעים' של זיכוי יהודים וקירובם,

³ יבמות קט, ב.

⁴ שהרי 'ריקנין שבך' - מלאים מצוות כרימון' [ברכות נז, א ועוד]

⁵ ברכות נז, א.

ומה שנקרא 'אין בו תורה', אין הכוונה שכלל 'איננו לומד תורה'
[דאס כן מנין יודע הוא 'מעשים טובים' מהם וכיצד לעשותם?!],

אדרבה! יש לו שיעור קבוע בדף היומי ומשתדל לשמור על שיעורי
חת"ת כל יום, אבל אישיותו איננה חדורה ב'תורה'... נמצא שעיקר
הקשר של ה'הדס' עם הקב"ה, הוא רק עם 'איברין דמלכא', אור
המצוות 'מקיפו' אבל לא מתאחד עמו!

עדיפות ה'תורה' על ה'מצוות'

להבנת עומק-העניין, יש להקדים מהי מעלת ה'תורה' [ייחודו של
הלולב] על גבי ה'מעשים טובים' [ייחודו של ההדס] כמאמר המשנה:
"ותלמוד תורה כנגד כולם"⁶ ועפ"י המבואר בתניא מעלתה כפולה:

ראשית, גם לו היה האור האלוקי שבמצוות זהה ממש לאור האלוקי
שבתורה, הרי המעלה בלימוד התורה, היא 'חדירתה לאישיות', היא
מתאחדת עם תודעת האדם, כמזון ההופך להיות 'דם ובשר כבשרו'
של האוכלו,

בניגוד ל'מצוות' שהן רק כ'לבוש' לנפש, הלבוש איננו מייצג בהכרח
את ה'אישיות' עצמה, יכול אדם להתנהג כ'דתי', אך בתודעתו
ובהרגשתו הוא 'חלול' לגמרי...

כמבואר בספר התניא פרק ה

... הרי כשאדם יודע ומשיג בשכלו פסק זה כהלכה הערוכה במשנה או
גמרא או פוסקים הרי זה משיג ותופס ומקיף בשכלו רצונו וחכמתו של
הקב"ה דלית מחשבה תפיסא ביה ולא ברצונו וחכמתו כי אם
בהתלבשותם בהלכות הערוכות לפנינו וגם שכלו מלובש בהם. והוא יחוד
נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות להיות לאחדים
ומיוחדים ממש מכל צד ופנה.

וזאת מעלה יתרה גדולה ונפלאה לאין קץ אשר במצות ידיעת התורה
והשגתה על כל המצוות מעשיות ואפ"י על מצות התלויות בדבור ואפ"י על

⁶ מסכת פאה א, א.

מצות תלמוד תורה שבדבור כי ע"י כל המצות שבדבור ומעשה הקב"ה **מלביש** את הנפש ומקיפה אור ה' מראשה ועד רגלה.

...ולפי שבידיעת התורה התורה מלובשת בנפש האדם ושכלו ומוקפת בתוכם **לכן נקראת בשם לחם ומזון הנפש** כי כמו שהלחם הגשמי זן את הגוף כשמכניסו בתוכו וקרבו ממש **ונהפך שם להיות דם ובשר כבשרו** ואזי יחיה ויתקיים כך בידיעת התורה והשגתה בנפש האדם שלומדה היטב בעיון שכלו עד שנתפסת בשכלו ומתאחדת עמו והיו לאחדים נעשה מזון לנפש וחיים בקרבה מחיי החיים אין סוף ברוך הוא המלובש בחכמתו ותורתו שבקרבה **וז"ש ותורתך בתוך מעי...**

משל למה הדבר דומה? **אותו ה'שמן'** המשמש למאכל, משמש גם לסיכה, ברם אינה דומה פעולת השמן כשהוא נאכל, אזי נעשו ממנו 'תאי-שמן', שהופכים להיות חלק מהאדם האוכלו ופועלים בו 'שינוי-אמיתי' ויציב, שקשה להיפטר ממנו...

לא כן, הסך בשמן, זה גורם רק להברקת עורו, אבל איננו מחולל בו 'שינוי-אמיתי', אף שהשמן הוא אותו שמן ממש.

שנית, מלבד המעלה מצד האדם הלומד – ישנה גם עדיפות מצד דרגת האלוקות המתבטאת ב'תורה', שאיננה זהה לדרגת האלוקות המתבטאת ב'מצוה', כמבואר בחסידות:

ספר התניא - חלק ראשון - פרק כג

ועם כל הנ"ל יובן ויבואר היטב בתוספ' ביאור מה שאמרו בזהר דאוריית' וקב"ה **כולא חד** ובתיקוני פירשו דרמ"ח פיקודין **אינון רמ"ח אברין דמלכא** :

לפי שהמצות הן פנימיות רצון העליון וחפצו האמיתי המלובש בכל העולמו' העליוני ותחתוני' להחיותם כי כל חיותם ושפעם תלוי במעשה המצות של התחתוני' כנודע. ונמצא שמעשה המצות וקיומן הוא לבוש הפנימי לפנימית רצון העליון שממעשה זה נמשך אור וחיות רצון העליון להתלבש בעולמות ולכן נקרא' **אברי דמלכא** ד"מ כמו שאברי גוף האדם הם לבוש לנפשו ובטלים לגמרי אליה מכל וכל כי מיד שעולה ברצונו של אדם לפשוט ידו או רגלו הן נשמעות לרצונו תכף ומיד בלי שום צווי ואמירה להן ובלי שום שהייה כלל אלא כרגע ממש כשעלה ברצונו. כך ד"מ החיות של מעשה המצות וקיומן הוא בטל לגמרי לגבי רצון העליון המלובש בו ונעשה לו ממש כגוף לנשמה...

אך המחשבה וההרהור בד"ת שבמות וכח הדבור בד"ת שבפה שהם לבושי' הפנימים של נפש האלהית וכ"ש נפש האלהית עצמה המלובשת בהם כולם **מיוחדים ממש ביחוד גמור ברצון העליון ולא מרכבה לבד** כי רצון העליון הוא הוא הדבר הלכה עצמה שמהרהר ומדבר בה שכל ההלכות הן פרטי המשכות פנימיות רצון העליון עצמו שכך עלה ברצונו ית' שדבר זה מותר או כשר או פטור או זכאי או להפך...

כלומר, המצווה היא 'פעולה בחפץ גשמי', התואמת את רצון הקב"ה, והריהי 'כלי' להשראת הקדושה, כשם שהאיבר הגשמי, איננו האדם עצמו, אבל הוא 'כלי' שבו מתבטאת הנפש.

לא כן התורה, שהיא היא חכמתו ממש של הקב"ה, מה הוא עצמו 'חושב', על כן 'אורייתא וקוב"ה כולא חד' ממש.

משל למה"ד?

שני מיני 'חסידים' הם באופן התקשרותם לרבי, האחד, יהודי פשוט ביותר, שאיננו מסוגל לקלוט את פנימיתו של הרבי, אבל הוא מאושר לקבל דולר מהרבי, לזכות ללחוף את ידו הקדושה או לבצע פקודתו לצאת למבצע תפילין, הקשר שלו הוא בזה שידו של החסיד יוצרת קשר עם ידו של הרבי או עם פקודתו⁷...

השני, לומד את מאמריו ושיחותיו הקדושות של הרבי, אזי התקשרותו היא במישור-הנפשי, כי תודעתו של החסיד קולטת את חכמתו של הרבי ומתמזגת עם השקפת עולמו של הרבי...

הוי אומר, שבלימוד מאמרו של הרבי החסיד קולט יותר 'רבי' מאשר בידו של הרבי, כי 'נפשו קשורה בנפשו'!

ושמא תאמר: אמנם ה'לולב' עקב דבקונו ב'תורה', עדיף על ה'הדס', אבל במה עדיפותו על ה'אתרוג'?

הלא האתרוג גם הוא 'יש בו תורה' [החדורה באישיותו] וגם 'מעשים טובים', נמצא שהדביקות העילאית של 'כולא חד' איננה חסרה בו, מדוע א"כ לא קבעו לברך 'על נטילת אתרוג' כליל המעלות?!

מבאר הרבי:

מאחר שב'אתרוג' מצינו שהתמסרותו היא בשני הקווים, גם ב'תורה' וגם ב'מעשים טובים', הרי שדביקותו בתורה היא 'חלקית' בלבד, אם מבחינה כמותית, שבחלק מיומו כאשר הוא עסוק ב'מצוות', מתנתק הוא לזמן מה מרמת הדביקות העילאית שיש ב'תורה'.

⁷ ואף שישנה מעלה בקיום פקודתו של המלך שבזה הוא מבצע את רצונו, זוהי מעלת ה'ביטול', אבל אם ב'ייחוד' עסקינן, הרי הלומד את תורתו ורעיונותיו, התייחדותו עם המלך גדולה יותר.

אם מבחינה איכותית, התמסרות-נפשית דורשת את כל אישיותך, כך שמי שהתמסרותו היא גם וגם, הרי בשני הקווים איננו כל כולו...

משל למה"ד?

בתנועת חב"ד ישנם חסידים שהתמסרותם היא לעולם ה'שליחות', שעניינו 'מעשים טובים' וישנם אברכי כולל או אלו המכהנים כראשי ישיבה החדורים בתשוקת הלימוד התורני, בכל אחד מהם ישנה מעלתו הייחודית...

אך הבה נדמיין חסיד שהחליט, שיחד עם כהונתו כ'שליח' המנהל 'בית חב"ד', הוא יקדיש גם חלק מהתמסרותו לשמש בו זמנית כ'ראש ישיבה'... הרי ברור שגם 'בית חבד' וגם ה'ישיבה' ייצאו נפסדים, כי בכל אחד מהם הוא משקיע רק 'מחצית-אישיותו'.

אי לכך, דווקא ה'לולב' שכל כולו מוקדש וחדור ב'תורה', הרי רמת דביקותו בקב"ה היא למעלה אפילו מה'אתרוג', לכן לו נאה הברכה 'על נטילת לולב'.

כי מתוך דביקותו המוחלטת בקודשא בריך הוא, שהוא 'אחדות הפשוטה', מסוגל הוא לגרום ל'איחוד כל המינים' האחרים.

ה'מתנועע' שמנענע...

רעיון עדיפותו של ה'לולב' עקב דביקותו בתורה, משתקף גם בעולם ההלכה [המקביל כידוע לעולם הסוד]:

מצינו שעניין ה'נענעים' מתבצע דווקא ב'לולב', אף שבעקיפין מנוענעים גם שאר המינים, אבל ב'לולב' ה'נענע' הוא חלק מ'שיעורו', כמאמר המשנה: 'לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בו – כשר' ומבואר בגמרא⁸ שהכוונה היא 'שלשה טפחים' ועוד טפח נוסף 'כדי נענע' [אף שהדס וערבה דיים בשלשה טפחים] וכן נפסק להלכה:

⁸ סוכה לב,ב

(א) שיעור הדס וערבה ג' טפחים. ושדרו של לולב ארבעה טפחים,
כדי שיהא שדרו של לולב יוצא מן ההדס טפח ...

(ב) אין להם שיעור למעלה ויש מי שאומר שאפילו הוסיף באורך
ההדס והערבה כמה, צריך שיצא שדרו של לולב **למעלה מהם טפח:**

במושגי ה'קבלה' מבטא ה'נענוע' תנועה והתקדמות 'אין סופיים',
שזוהי מעלת הנשמות ביחס למלאכים, כמ"ש: "ונתתי לך מהלכים
בין העומדים האלה"⁹.

המלאכים עקב היותם 'מוגבלים', גם התעלותם מדרגה לדרגה היא
יחסית ובהדרגה, על כן נקראים 'עומדים' כי בכל עליותיהם, אינם
יוצאים ממדרגתם הבסיסית.

משל לכלב שמירה המסתובב בחצר החווה, כאשר הוא קשור
בצווארו בשלשלת ארוכה, המאפשרת לו אמנם חפשויות
מסויימת ברדיוס של 100 מטר, אבל מאחר ובכל צעדיו
והתרוצצויותיו איננו מסוגל להינתק מהעמוד אליו קשורה
השלשלת, הרי זה נקרא 'עומד'...

לעומתם, הנשמות נקראות 'מהלכים', מפני שבצעד אחד יכולות הן
לצאת – באמצעות מצוה אלוקית – מדרגת נברא מוגבל ולהתחבר
ל'אין סוף', כמו כן יכולה הנשמה להפוך את בעליה מ'חוטא' ל'בעל
תשובה', שזוהי התנתקות מוחלטת מדרגה הקודמת ודילוג 'אינסופי'
לדרגה נבדלת, על כן תקראנה הנשמות 'מהלכים!' – 'הילוך' זה
מתבטא ב'נענוע', כמבואר בזוהר:

תרגום חפשי לזוהר חלק ג דף ריח/ב

ישובים היינו בצילו של אילן במדבר, שאלנוהו: מהו זה שכל
האומות אינם מתנענעים, אלא ישראל בלבד, כאשר הן עוסקין
בתורה **מתנענעים הם הנה והנה** [לא כמו בשעת לימוד אנושי רגיל]
ואינן יכולים להשאר על עומדם?

אמר לי: ... בדבר זה בלבד ניכרים נשמותיהם הקדושות של ישראל
בין נשמת העמים עכו"ם, נשמות ישראל נגזרות מתוך הנר הקדוש
ככתוב: "נר ה' נשמת אדם" ונר זה בשעה שמתאחד עם התורה
העליונה, אין אורו שוקט אפילו לרגע... אלא **מתנועע אורו לכאן
ולכאן**... [=כאותה שלהבת של הנר המרצדת ללא הרף מעלה ומטה]

⁹ זכריה ג, ז. וראה פירושו בדרך החסידות בתורה אור וישב ל, ג. ולקו"ת שלח לח, ד.

וכמסופר על אחד מגדולי ישראל, שבמסגרת המיבדקים של קהילתו בטרם יקבלוהו כרב העיר, ערכו לו ביקור בתלמוד תורה העירוני, ושילבו באחת הכיתות ילד גוי, שאביו היה הגוי של שבת והילד ידע לדבר באידיש, גם הלבישוהו בכובע מצחיה יהודי, כדי לראות אם יבחין המועמד לרב העיר בגויותו...

כשנכנס אותו גאון לכיתה וסקר את התלמידים בעת לימודם, העיר את תשומת לב טובי העיר שליווהו, שילד זה נראה לו חריג, והתעניין, לתדהמתם, לדעת מה מוצאו?

כששאלוהו מדוע חשד בו? הסביר שראה של הילדים מתנענעים בלהט בעת לימודם ואילו ילד זה יושב ליד הספר כבול עץ ללא תנועה, על כן חשד שאיננו יהודי...

ומעתה יובן מדוע עניין הנענוע קשור דווקא ל'לולב', כי מגודל דביקותו ב'תורה', שבה נעשה הלומד 'כולא חד' עם קוב"ה, זה פועל בו את עניין ה'נענועים' כשלהבת המרצדת אל-על בתשוקה להידבק בשורשה העליון.

ה'נענוע' של ה'לולב' בא לידי ביטוי [לא רק בדביקות שלו באין סוף של הקב"ה, אלא] גם בכך ש'תורה' היא דבר הנמצא תמיד בתנועה של 'התקדמות', אפשר להוסיף בכמות הלימוד ובאיכותו, להעמיק ולפתח, לעומת זאת ב'מצוות', הן פעולות קבועות, שאינן משתנות לעולם, אדרבה "לא תוסיפו ולא תגרעו"¹⁰ [ואפילו 'תפילה', נוסחתה וברכותיה קבועות ללא שינוי או תוספת]

ביטוי נוסף ל'נענוע' דווקא ב'תורה', הוא מה ש'אין אדם עומד על דברי תורה, אלא א"כ נכשל בהן', כלומר, בכדי להבין כראוי את חכמת התורה, צריכה להיות 'שקלא וטריא', לשאת ולתת בסברה מסויימת ול'נענעה' לכל כיוון הסבר אפשרי, בדרך ניסוי ותעייה, עד שעומד על 'אמיתתה של תורה'.

¹⁰ עיקרון שיש לו רמז מדהים במצוות הסוכה, עליה כתיב: "וסוכה תהיה לצל יומם ולמחסה מזרם וממטר", מבאר הרלו"צ אביו של הרבי ש'זרם' רומז ל'לא תגרעו' מהרמ"ח [1-248 = זר"ם] ואילו 'מטר' רומז ל'לא תוסיפו' יותר מהרמ"ח [1+248 = מט"ר]

האמנם בלולב יש 'טעם'??

על פי חידושו האמור של הרבי, יובהר דבר פלא נוסף: לפי המדרש, סוג היהודים ש'יש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים', מיוצג על ידי אותו המין ש'יש בו טעם ואין בו ריח' שהיא ה'תמרה', ואילו אנו נוטלים את ה'לולב' וגם בנוסח הברכה מוזכר 'על נטילת לולב' – וכי טעמתם פעם את הלולב!??...

מדוע לא נצטוונו ליטול את ה'תמרה' עצמה¹¹, שבה אמנם יש טעם'??...

ברם, על פי האמור בתחילת השיחה, כל עניינה של מצוות 'ארבעת המינים' הוא, לבטא את ה'אחדות' של כל ה'סוגים' שבישראל, סוד האחדות ונוסחתה הוא: ענין ה'ביטול', כי כל 'יישות', מבליטה את המבדיל ומפריעה ל'אחדות'.

משל לקוביות קרח, שעקב יישותם-הגבישית, הם נבדלות זו מזו, כל הפעלת לחץ עליהן בנסיון 'לאחדם', רק תגרום ל'דיסוקן'...

אבל כשהאוויר 'מתחממת', ו'קשיותו-היישותית' של הקרח מתמוססת, הופכות הקוביות לנוזל אחיד ללא שום פירוד.

כך כל אחד מה'מינים' חייבת להיות בו עצמו תכונת ה'ביטול', כדי שיוכל להתאחד עם זולתו, כי מצד הטבע הבסיסי, העולם נוצר כך שכל יצור ישנה בו 'יישותו העצמית' שכאילו 'מסרבת' להתמזג עם

¹¹ כשם שב'אתרוג' אין אנו נוטלים ענף של עץ אתרוג, אלא את הפרי עצמו, כי הטעם והריח מצויים בפריו.

נברא אחר, לכן בכל מקרה בו מצינו תופעה של 'אחדות' בנברא טבעי, הרי זו התגלות כח עליון שמעל לטבעו, כמבואר בחסידות:

... ויובן זה על פי המבואר בסידור ובדרושי בעל ההילולא שד' מינים אלו רומזים על ענין האחדות. דבלולב כתיב כפות תמרים ודרשו רז"ל שצריך להיות כפות שכל העלים עם היות שבעצם הם כפות תמרים נפרדים זה מזה **צריכים להיות דבוקים ואחוזים זה בזה** כאילו הם אחד וגם כל עלה כפול מב' היינו דב' העלים שבו מתחברים **ומתאחדים לעלה אחד** וכן הוא בההדסים שנקרא 'ענף עץ עבות' עבות דווקא, **תלתא בחד קינא** וכן הוא בערבי נחל שגדלים **באחוזה**, ומכל שכן באתרוג שדר באילנו משנה לשנה דלא רק שסובל את כל שינויי האוירים דד' תקופות השנה קיץ וחורף קור וחום אלא שהוא גם גדל מכל ד' אוירים אלו¹² ...

מי מכל 'ארבעת המינים' זקוק למינון הגבוה ביותר של 'ביטול'? כמובן הנעלה ביותר מביניהם, כי ככל שמאן דהו נעלה יותר, ישנו חשש סביר שייכשל בתחושה של 'חשיבות עצמית מנופחת'¹³ ...

על כן, ראתה תורה להדגיש בכפליים את עניין ה'ביטול', דווקא אצל 'בן התורה' הלמדן שתורתו אומנתו, שדרגת דביקותו בה' היא העליונה ביותר, מפני 'יישות-עצמית' העלולה להתפתח בו.

לכן ציוותה תורה שלא ליטול את ה'תמרה', אלא רק את ה'ענפים' של הדקל, לרמוז ללמדן:

דע לך, שכמה שלמדת ורכשת ידע בתורה, עדיין לא הגעת ל'פרי' [התכלית המושלמת והסופית של הידע התורני] וכל ידענותך היא בסך הכל ב'עלי-הענפים'... שהם אמנם שלבים לטיפוס אל מרומי הדקל, בדרך ל'תמרה', אבל את ה'תמרה' עצמה, לא השגת עדיין!

תחושה זו מותירה תמיד את הלמדן עם תחושת-חסר, שאיננה מאפשרת סיפוק עצמי, העלול להביאו לידי גאווה, כך שתמיד ירגיש חוסר-שלימות, שאיננו אלא 'כפת תמרים' בלבד, דבר שיפנים בו את ה'ביטול'.

¹² ד"ה בסוכות תשבו תש"מ אות ה'.

¹³ כפי שמצינו ב'אתרג' שנחשב למין הכי יקר מכולם, חרתו לו בראשי תיבותיו את הפסוק [תהלים לו, יב.]: "אל תבואני רגל גאווה" – ר"ת: **אתרג!**

בזכות תחושת ה'פפות' בלבד, יזכה להרגיש 'פפות', היינו 'בדיבוק
חברים' ולא 'נפרד', כי כל הדבוק יותר בקב"ה, יש בו גם יותר נכונות
ל'אחדות' הדדית עם רעיו.

ההוראה לעבודתנו:

מסכם הרבי את שיחתו: על כל אחד ואחד להיות קצת 'לולב',
כלומר, להיות מסור ושקוע לחלוטין בלימוד התורה, לא רק אלו
שהם תלמידי ישיבה ויושבי אוהל, אלא אפילו 'בעלי עסקים' או
ה'עוסקים בצרכי ציבור', שאין עיקר עיסוקם ב'תורה', מבחינה
כמותית, גם הם צריכים לפתח את היכולת הנפשית לשקוע לחלוטין
בלימוד התורה, על כל פנים בשעת הלימוד, עד שבעת לימודו ישכח
מכל הוויות העולם ומכל טרדותיו, זאת תהא התאחדותם של ה'הדס'
וה'ערבה' אל ה'לולב', שהוא 'ינענע' גם אותם אל תוך הדביקות
התורנית...

ולענ"ד יש להוסיף ששיחה זו, מסר מיוחד יש בה דווקא לנו כחסידים
חב"ד, מאחר שהרבי שם לכאורה דגש-חזק על העיסוק ב'מבצעים',
שהן ה'מעשים טובים', יותר מאשר על פיתוח השאיפה ל'תורתו
אומנותו', דבר שהביא אותנו לשים את כל נקודת-הכובד החבד"ית
על עתיד של 'שליחות', שהפך להיות 'המעמד הנכבד' והמוערץ
ביותר אליו שואפים כל התלמידים...

באה שיחה זו 'לאזן' ולהדגיש גודל מעלת 'תורתו' אומנותו מבחינת
רמת הדביקות בה':

כלומר, אמנם מבחינת יישום התפקיד של 'עשיית דירה
בתחתונים', ישנה עדיפות ל'מבצעים', כי על ידי קיום מעשים
טובים ומצוות בחפצים גשמיים ובאיברים גשמיים, הופכים כל
חלקי הבריאה ל'קדושה'.

אבל המחיר של ביצוע התפקיד הלזה, הוא ה'וויתור' על רמת דביקות עילאית יותר, שהיה ביכלתו להשיג לו היה מסור כל כולו ל'תורה', כך שגם אם הנסיבות של דורנו מאלצים אותנו להתגייס ל'מבצעים' כ'שליחי חב"ד', עדיין צריכה להיות בלבנו 'ערגה' למצא את הרגע הפנוי להתרפקות על ה'תורה'¹⁴...

ואולי נרמז רעיון זה במאמר שנהוג חב"ד לחזור בכל בר מצוה: "איתא במדרש תהילים: אמרו ישראל לפני הקב"ה, רצוננו לייגע בתורה יומם ולילה, אלא שאין לנו פנאי" [=מחמת שכ'שלוחים' עסוקים אנחנו ב'מבצעים'...]

הוי אומר, יש לפתח 'העריצה' אל 'בן-התורה', אל אברך-הכולל, ראש הישיבה, המשפיע ואל כל המשקיע עצמו בלימוד התורה ולחנך את תלמידינו שזהו 'שפיץ חב"ד'!

הפיכת 'מקורבים' ל'ליובאוויטשער'ים

תפיסה בסיסית זו, דרושה לא רק לנוער ובני הישיבות כל עוד הם בעולמה של תורה, אלא מסר חשוב יש בה גם ל'שליחים' ובתי חב"ד:

גם מי שאיננו בנוי להיות 'יושב אוהל' ש'תורתו אומנותו' [שהרי גם במשל ה'מינים', ה'הדס' נברא כך שאיננו מסוגל להיות 'לולב'] אלא שזכה להיות 'עוסק בצרכי ציבור', אסור לו 'להסתפק' בכל זכויותיו הרבים בתחום 'זיכוך העולם', עליו להרגיש תמיד 'געגוע' אל הדביקות העילאית יותר המצוייה בעת לימוד ה'תורה',

דבר שיתבטא בסופו של יום עמוס 'מבצעים', כשחוזר עייף ומותש מ'שליחותו', הריהו עט על לימודו בתשוקה פנימית להקדיש 'זמן-איכות' לאהבת חיו, היא ה'תורה' שכל היום התגעגע אליה... ובטח

¹⁴ ובלשון נופל על לשון אפשר לבטא זאת: "לא נתאוו כל השלוחים והתמימים ימות המשיח... אלא כדי שיהיו פנויים [מעבודתם המפרכת בבירור העולם ובזיכוי הרבים] לעסוק בתורה ובחכמתה" [ראה כעין לשון זו רמב"ם הל' מלכים ספי"ב].

נקל להבין מה זה יחולל בנפש ילדיו ובני ביתו, שיידעו מה באמת חשוב ביותר לנשמה היהודית...

זאת ועוד, הבנת הערך העמוק שבלימוד התורה, באמצעותה 'מוטמעת' הקדושה בנפש הלומד, יותר מאשר באמצעות 'פעולה חיצונית', תגביר את הצלחתו כ'שליח' בקירוב יהודים:

שהרי 'שלוחים' רבים מתאוננים שאחר שנים של 'עבודת פרך' בקירוב בני קהילתו לתורה ומצוות, נותרים הללו 'מעריצי-חבד' שאולי שומרים שבת ומניחים תפילין, אבל ברוב המקרים אינם הופכים ל'חסידים'...

והרציניים יותר, פונים לפעמים לחפש 'ניקתם' מחוגים אחרים וה'שליח' חש שהוא זורע ואחרים באים וקוצרים...

והסיבה היא, כאמור לעיל, אם כל עיסוקו של ה'שליח' הוא בזיכוי מקורביו ב'מצוות', אזי הוא מעניק להם אמנם 'לבושים' קדושים, אבל אין זה 'תופס' את 'אישיותם הפנימית' [תודעתם ורגשותיהם], דבר הגורם ל'תיסמונת' של "ותתפשהו בבגדו וינס החוצה"...

לו היה ה'שליח' אמוץ על ערכה העמוק של 'תורה', היה מכליל בפעילותו במקום נכבד, שיעורים תורניים, בהלכה, בגמרא ובספר התניא, כדי 'להזיין' את נפש מקורביהם ותודעתם, בדבר ה'תופס' את 'אישיותם', אזי היה רואה הרבה יותר 'סירטוקים' בקהילתו וגם היה מונע 'נשירת מקורבים' לשדות זרים, תופעה שמקורה ב'רעב נפשי', המשתוקק לידע תורני ולחוויה חסידית רוחנית [לא רק קיום מסיבה לכבוד חג הגאולה] ואם ה'כבשים' שלו לא ימצאו את 'מזונם' אצלו, יילכו לחפש רועים אחרים...

נמצא שה'לולב' הוא לא רק 'שפיץ חב"ד', אלא גם 'שפיץ-שליח'!